

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ШКАРЛУТА Тетяна Миколаївна

УДК 821.161.2 П.Горотак

**МІСТИФІКАЦІЯ «ПОРФИРІЙ ГОРОТАК» В ЕМІГРАЦІЙНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ
ПРОЦЕСІ 1940-х РОКІВ**

10.01.01 – українська література

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, професор

ГАЄВСЬКА Надія Марківна,

Інститут філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

професор кафедри новітньої української літератури

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, доцент

ГАЛЬЧУК Оксана Василівна,

Інститут філології Київського університету імені Бориса Грінченка,
професор кафедри світової літератури;

кандидат філологічних наук, доцент

ВЕКУА Оксана Віталіївна,

Національний університет харчових технологій,
доцент кафедри українознавства.

Захист відбудеться 28 квітня 2017 р. о 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.15 в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01030, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці імені М. О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 58.

Автореферат розісланий «24» березня року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Наумовська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Наукове осмислення еміграційної літератури 1940-х років вимагає вивчення експериментів, що засвідчують різноманітність, багатофункціональність і складність літературного процесу. У цьому контексті містифікації постають невіддільним елементом розвитку художньої словесності, адже письменники-містифікатори не тільки презентують твір, а й представляють комплекс мотивацій, що стосуються обговорюваного явища або дискусії на певному етапі історії літератури. Малодосліджена містифікація Леоніда Мосендза і Юрія Клена «Порфирій Горотак» – приклад того, як жартома створений образ став предметом обговорення й відіграв роль повноцінного учасника літературно-мистецьких світоглядних дискусій.

Спільний творчий експеримент згаданих письменників довго перебував поза увагою дослідників, хоча свого часу збірка «Дияболічні параболи» Порфирія Горотака викликала резонанс: на шпальтах періодичних видань і в приватному листуванні про неї висловилися Ю. Шерех, В. Державин, І. Кошелівець, І. Качуровський, Д. Чижевський та ін. Однак після розпаду Мистецького українського руху про «Дияболічні параболи», як і про інші цікаві явища емігрантської літератури, тривалий час не згадували.

Про Порфирія Горотака в наукових студіях з української еміграції ХХ століття писали І. Набитович (зокрема, у монографії «Леонід Мосендз – лицар Святого Грааля»), Віра Просалова («Текст у світі текстів Празької літературної школи»), Ю. Ковалів (стаття «Порфирій Горотак – містифіковане дитя Леоніда Мосендза і Юрія Клена»), М. Слабошпицький (літературні портрети «25 поетів української діаспори»), Наталія Віннікова («Дискурс української літературної пародії»). Про містифікацію Юрія Клена й Леоніда Мосендза на сторінках «Українських вістей» згадує колишній головний редактор часопису С. Козак у книжці «Українська планета Ді-Пі: сторінками газети “Українські вісті”». Проте комплексного дослідження, в якому містифікація «Порфирій Горотак» була б проаналізована від задуму до рецепції й подальшого впливу на розвиток пародій, а також уведена до контексту найпоказовіших літературних містифікацій, до сьогодні в українському літературознавстві не було.

Актуальність дослідження. Містифікація Леоніда Мосендза і Юрія Клена – своєрідний творчий підсумок літературного процесу періоду Ді-Пі. Отже, актуальність теми зумовлена, по-перше, недостатнім вивченням літературних містифікацій як жанру, а по-друге, потребою аналізу образу Порфирія Горотака в контексті ідейно-естетичних шукань літератури української еміграції. Дослідження світоглядно-естетичних рис збірки Порфирія Горотака «Дияболічні параболи» дає змогу збагатити літературознавство знаннями про природу подвійної творчості містифікаторів, функціонування й роль містифікацій від задуму до розвінчання, вплив на розвиток літературного процесу.

Актуальними виявилися світоглядні міркування Порфирія Горотака про європейський вектор орієнтування і його значення для розвитку української літератури, оскільки «Дияболічні параболи» в художній формі зберігають

документальні свідчення про маловідомі сторінки життя українців у таборах переміщених осіб в Західній Німеччині й Австрії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане на кафедрі історії літератури, теорії літератури й літературної творчості Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Тему роботи узгоджено з комплексною науковою темою кафедри «Мови та літератури народів світу: взаємодія та самобутність» (державний реєстраційний номер 11БФ044-01, науковий керівник – доктор філологічних наук, професор Г.Ф. Семенюк).

Метою роботи є з'ясування сутності літературної містифікації «Порфирій Горотак» у літературному еміграційному процесі 1940-х років. Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

- проаналізувати понятійний апарат дослідження й визначити основні ознаки літературної містифікації як жанру;
- класифікувати містифікації в українській літературі за функціями;
- схарактеризувати естетично-світоглядні передумови появи містифікації «Порфирій Горотак»;
- визначити роль містифікації «Порфирій Горотак» у дискусії довкола Мистецького українського руху;
- окреслити тенденції впливу образу Порфирія Горотака на розвиток пародії в еміграційній літературі;
- з'ясувати внесок Леоніда Мосендза і Юрія Клена до текстуального наповнення збірки «Дияболічні параболи»;
- проаналізувати жанрово-стильові особливості збірки Порфирія Горотака «Дияболічні параболи», а також публікацій поезій на сторінках еміграційних періодичних видань «Звено», «Комар/Їжак», «Арка», «Пороги»;
- дослідити архів часопису «Українські вісті» й порівняти документальні свідчення про Ді-Пі з художньо переосмисленими явищами емігрантського життя в «Дияболічних параболах» Порфирія Горотака.

Об'єктом дослідження є збірка Порфирія Горотака «Дияболічні параболи», поетичні збірки Леоніда Мосендза «Зодіак» і Юрія Клена «Каравели» й публікації Порфирія Горотака, Леоніда Мосендза і Юрія Клена в еміграційних періодичних виданнях «Звено», «Комар/Їжак», «Арка», «Пороги».

Предмет дослідження – містифікація «Порфирій Горотак» у літературному еміграційному процесі 1940-х років.

Теоретико-методологічну основу дисертації складають праці Є. Ланна (проблема визначення поняття літературної містифікації), М. Бахтіна (концепція «великого діалогу»), Й. Гейзинги (концепція гри в літературі), Ж. Бодріяра й Ж. Дельоза (теорія симулякрів). Також враховано ідейно-естетичні особливості доби, у якій постала досліджувана містифікація, тому залучено праці про літературний процес 1940-х років, зокрема, Ю. Клена, В. Державина, Є. Маланюка, У. Самчука, Ю. Шереха, І. Кошелівця, Ю. Лавріненка, І. Качуровського, Г. Грабовича, Ю. Коваліва, С. Павличко, І. Набитовича, В. Просалової, Н. Віннікової, О. Астаф'єва та інших літературознавців і критиків. Теоретико-методологічна

основа дослідження передбачає інтеграцію філософських, соціокультурних, психологічних підходів із домінуванням літературознавчих методів аналізу – філологічного й інтертекстуального.

Методи дослідження. У дисертації поєднано літературознавчі й загальнонаукові підходи, зокрема, структурно-типологічний метод (класифікація містифікацій, мотивів, жанрів), культурно-історичний, біографічний, порівняльний методи, текстологічний, компаративний, інтертекстуальний різновиди аналізу та ін.

Важливим методологічним інструментом є вивчення психології творчості, адже вона дозволяє уповні збагнути творення й розвінчання містифікації як цілісного процесу, на який вплинули індивідуальні особливості співавторів і реципієнтів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному аналізі літературної містифікації Леоніда Мосендза та Юрія Клена «Порфирій Горотак» і базується на таких основних положеннях:

вперше окреслено значення містифікації «Порфирій Горотак» для розвитку літературного процесу періоду Ді-Пі; простежено творчий почерк кожного зі співавторів у текстах збірки «Дияболічні параболи», досліджено позалітературні впливи на формування життєпису містифікованого образу, запропоновано класифікацію містифікацій в українській літературі за функціями; використано архіви видання «Українські вісті» для визначення обставин функціонування аналізованої містифікації;

удосконалено визначення поняття літературної містифікації з наголосом на важливості контексту під час дослідження окремих містифікацій; комплексний підхід до аналізу поезики збірки «Дияболічні параболи»;

подальшого розвитку набуло вивчення інтертекстуальних мотивів в еміграційній літературі; уточнення обставин дискусії щодо шляхів розвитку літератури періоду Ді-Пі.

Теоретичне значення дисертації зумовлене її внеском у розвиток осмислення літературних містифікацій як складного феномену, а також дослідження жанрових особливостей містифікацій, типології містифікацій тощо.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані в розробці курсів з історії української літератури, написанні підручників, навчальних посібників, а також курсових і дипломних робіт; у лекційних та семінарських заняттях.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри новітньої української літератури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: Шевченківський міжнародний літературний конгрес, присвячений 200-літтю від дня народження Тараса Шевченка (10–12 березня 2014 р., Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка), Всеукраїнська наукова конференція «Філологічна наука в інформаційному суспільстві» (10 квітня 2014 р., Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка), Міжнародна наукова конференція «Сучасна філологія: парадигми, напрямки, проблеми» (9 жовтня 2014 р., Інститут філології КНУ імені

Тараса Шевченка), Всеукраїнські наукові читання за участю молодих учених «Дух нового часу у дзеркалі слова і тексту» (8–10 квітня 2015 р., Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка), Міжнародна наукова конференція «Сучасна філологічна наука в міждисциплінарному контексті» (8 жовтня 2015 р., Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка), Всеукраїнські наукові читання за участю молодих учених «Мова і література в глобальному і локальному медіапросторі» (5–6 квітня 2016 р., Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 9 статей, із яких 8 – у фахових наукових виданнях за переліком МОН України, 1 – у закордонному збірнику.

Структуру та обсяг роботи зумовлено її метою та завданнями. Дослідження містить вступ, три розділи, висновки та список використаної літератури (216 позицій). Загальний обсяг роботи – 204 сторінок, із яких 191 складає основний текст.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, окреслено основну методологію, розкрито наукову новизну дисертації, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про зв'язок роботи з науковими програмами, апробацію роботи, структуру, обсяг.

Перший розділ «Феномен містифікацій в історії української літератури» присвячено жанровим особливостям літературних містифікацій, а також найвідомішим містифікаціям в українському літературному процесі.

У **підрозділі 1. 1. «Проблема термінологічного визначення літературної містифікації»** йдеться про основні жанрові ознаки літературної містифікації та її спорідненість з іншими жанрами.

Спроби термінологічного визначення літературних містифікацій викликають труднощі, пов'язані з різночитанням сутності феномену.

Труднощі в тлумаченні літературної містифікації і виявленні її найголовніших ознак полягають у пов'язаності з такими явищами, як псевдонім, фальсифікація, пародія, маска, анонім, плагіат.

Типологічно близькими до містифікацій є псевдоніми. Однак, на відміну від псевдоніма, в містифікації може не бути алюзій на автора, тоді як, обираючи псевдонім, більшість авторів все ж намагається підкреслити його спільність із собою, наприклад, зберігаючи літери ініціалів, будуючи псевдонім на основі топоніма, де письменник народився чи жив, тощо. Містифікатор прагне сховати зв'язок створеного образу із собою, натомість конструює окремий характер. Це дає підстави говорити про подвійну творчість містифікатора – окрім тексту, він також створює образ автора, його біографію, чого не спостережено у випадку із псевдонімом. На цьому наголошує у своєму визначенні Ю. Ковалів. Літературознавець стверджує, що «літературна містифікація – зумисне введення в оману, приховування справжніх намірів; літературний твір, автор якого прихований

або асоціюється з певним реальним, іноді вигаданим письменником». Таким чином, головною ознакою всіх літературних містифікацій є автор-маска, що постає в результаті подвійної творчості містифікатора: «у містифікації формується фантомний образ автора, що набуває вигляду симулякра, а тому першорядного значення надають стилізації, у межах якої формується ідіолект вигаданого письменника».

Образ псевдоавтора потребує пильної дослідницької уваги. Клара Сітбон пропонує своє визначення містифікації на основі проблемного питання автора. На її думку, «літературна містифікація – це твір, метою якого є викликати сумнів у статусі, авторитетності і довірі до автора». Поняття авторства в цьому випадку розгалужене на «скриптора» (реального автора) і «актора» (медіа-образ, із яким читачі асоціюють певний текст). У разі з Порфирієм Горотакем скрипторами є Леонід Мосендз і Юрій Клен, а актором – мандрівник-поет Порфирій Горотак, що народився в Зеленому Клину, але опинився на європейських теренах у таборах Ді-Пі.

Підрозділ 1. 2. «Функції містифікацій в історії української літератури» присвячений контекстам, у яких виникали літературні містифікації.

До найвідоміших містифікацій в українській літературі належать «Велесова книга», «Кобзар Дармограй» Тараса Шевченка, «Зів'яле листя» Івана Франка, «Едвард Стріха» Костя Буревія, «Порфирій Горотак» Леоніда Мосендза і Юрія Клена, містифікації «Анна Любовичівна» й «чернець Ріангабар» Юрія Винничука. Кожен зі згаданих проєктів мав різну мету, щодо деяких («Велесова книга») досі тривають дискусії.

Важливими факторами, що впливають на адекватне розуміння функцій літературних містифікацій, є мотиви створення. В українському літературознавстві немає класифікації, яка б характеризувала ці мотиви й функції, дисертація таку класифікацію пропонує. Згідно з нею головними інтенціями містифікаторів можуть бути конспірація, прагнення неупередженої оцінки, літературна гра, висміювання певного мистецького явища, міфотворчі поривання. Усе це впливає на функції літературних містифікацій, серед яких:

- міфотворча («Велесова книга»);
- конспіративна («Кобзар Дармограй» Тараса Шевченка як реакція на цензуру);
- заміщення («Кобзар Дармограй» як дебют Тараса Шевченка у прозі);
- терапевтична («Кобзар Дармограй» і «Порфирій Горотак» як спроби подолання соціального відчуження);
- трансформації текстуального простору (внаслідок апробації відмінної від авторової манери письма – «Зів'яле листя» Івана Франка);
- випробування нових художніх орієнтирів засобами пародії і гри («Едвард Стріха», «Порфирій Горотак»);
- провокативна («Едвард Стріха», «Порфирій Горотак», містифікації Юрія Винничука).

Принагідно до «Порфирія Горотака» йдеться насамперед про літературну гру і спробу висміяти суперечливі явища літературного процесу періоду Ді-Пі, однак

містифікація водночас виконала й терапевтичну функцію подолання соціально-культурної ізоляції, якої зазнали українські письменники в таборах переміщених осіб, а також провокативну функцію.

1947 р. у Зальцбурзі побачила світ Горотакова збірка «Дияболічні параболи» із передмовою Леоніда Мосендза, у якій письменник поінформував читачів про основні віхи життя героя-псевдоавтора. У біографії невідомого поета йдеться про те, що він народився в Зеленому Клину, в селі Горотаківці над Амуром, у сім'ї українських переселенців зі Сквири й мандрував світом у пошуках свого призначення. Леонід Мосендз оцінив збірку як «цікаву появу, що їй досі нема прикладу в нашій літературі», а стиль автора визначив як такий, що «вироблявся під впливом Рембо і Маллярме, [...] не обійшлося без російських символістів, але сучасні українські поети, особливо неоклясики, допомогли йому цей стиль відшліфувати й, так би мовити, українізувати».

Порфирій Горотак постав як реакція на дискусію, що розгорнулася довкола Мистецького українського руху. Ідея створити такого автора спала на думку Леонідові Мосендзу випадково, однак її підтримав Юрій Клен, який сам часто користувався псевдонімами й писав пародійні вірші під іменем Роксоляна Черленівна. Перебуваючи в конфліктах із деякими членами МУРу, Юрій Клен і Леонід Мосендз устами Порфирія Горотака висловлювали свою незгоду з деякими світоглядними позиціями, що їх сповідувала ця письменницька організація, як-от концепція «великої літератури» й теорія «національно-органічних стилів». Реакція на Порфирія Горотака була неоднозначною: дехто підтримував його (Іван Кошелівець, Юрій Лавріненко, Володимир Державин), інші ж негативно сприйняли його шаржі та епіграми (Юрій Шерех). Однак резонанс «Дияболічних парабол» інспірував послідовників у царині пародій і містифікацій.

Ця збірка не могла б сприйматися такою сучасною, якби не її ігровий аспект, втілений у діалозі з читачем. Порфирій Горотак апелює до реципієнта: чи то у своїх художніх мандрівках, чи то у сповідях вигнанця. Задуманий як гра заради гри, Порфирій Горотак мандрує з країни у країну, ознайомлюючи читача не тільки зі своїм нестандартним життєписом, а й із соціально-культурними проблемами Ді-Пі.

У другому розділі – **«Участь Порфирія Горотака в обговоренні шляхів розвитку літератури періоду Ді-Пі»** – окреслено роль містифікацій у перебігу дискусії довкола Мистецького українського руху. «Дияболічні параболи» як результат спільного творчого експерименту Леоніда Мосендза та Юрія Клена з'явилися наприкінці життєвого шляху обох письменників, коли їхні головні твори – «Останній пророк» і «Попіл імперій» – було написано. І хоч автори мали містифікаторські інтенції ще до появи цієї збірки – Леонід Мосендз містифікував деякі факти своєї біографії, а Юрій Клен друкував в еміграційній періодиці пародійні вірші під псевдонімом Роксоляна Черленівна, Порфирій Горотак «народився» випадково і вплинув на розвиток світоглядної дискусії в середовищі письменників-емігрантів.

У підрозділі **2.1. «Рецепція Порфирія Горотака в середовищі МУРу»** йдеться про світоглядні розходження співавторів Порфирія Горотака й учасників Мистецького українського руху.

Літературна містифікація «Порфирій Горотак», яку створили Леонід Мосендз і Юрій Клен, постала в результаті курйозу. Сприймавши поезії невідомої графоманки за поезію Райнера Марії Рільке, Леонід Мосендз з часом усвідомив, що його ошукали, проте поставився до ситуації з гумором і вирішив пожартувати у схожий спосіб. Він поділився ідеєю з Юрієм Кленом, який на той час уже практикував написання пародійних поезій. Продумавши образ і створивши йому життєпис, письменники надрукували збірку «Дияболічні параболи» невідомого Порфирія Горотака. Його співтворці мали на меті далі публікуватися під іменем вигаданого автора. Невдовзі вони самі себе «викрили» у приватних розмовах з іншими письменниками. За задумом, до наповнення й ілюстративного оформлення збірки мав долучитися також художник Мирон Левицький, але його внесок обмежений кількома поезіями.

Найбільшого розголосу «Дияболічні параболи» набули завдяки поезії «Вірю і не вірю», деякі рядки якої пародіювали творчість відомих письменників-емігрантів, зокрема «мурівців». Вірш побудований на спародійованих прізвищах письменників: «Від Самчухи родиться Самчук, від Маланки – тільки Маланюк», «з довженною косою ходить Косач», «Гординський випестить город нам», «Багрянний є багрянородним», «Державин критиком державним» тощо. Ці рядки викликали протест, зокрема, Юрія Шереха, про якого у поезії сказано так: «...і що за мурами усіх топ чер'ів не візьме під високий захист Шерех» та ін.

«Дияболічні параболи» інспірували обговорення й критику. Негативно про збірку відгукувався Юрій Шерех, який скептично поставився до містифікації, вбачав у окремих поезіях пародію на Мистецький український рух і на себе особисто. Натомість Іван Кошелівець, Юрій Лавріненко, Володимир Державин, Ігор Качуровський схвально оцінили творчий експеримент Леоніда Мосендза і Юрія Клена, сприйнявши гумор «Дияболічних парабол».

Пародії збірки спровокували Юрія Шереха на відгук ще й з тієї причини, що деякі його статті суперечили мистецьким поглядам Юрія Клена і прихильників «неокласики» «світанівцям». Це стосувалося Шерехового несприйняття «неокласиків», творчу манеру яких він проголосив неперспективною в літературному процесі. Юрій Клен у відповідь оприлюднив статтю «Бій може початися». Полеміка між двома критиками стала однією з передумов виникнення Порфирія Горотака. Не сприймав багатьох ідей Мистецького українського руху й Леонід Мосендз, що позначилося на «Дияболічних параболах». Отже, містифікація «Порфирій Горотак» постала як частина загальної дискусії у межах МУРу щодо завдань «великої літератури», концепції «національно-органічних стилів» та інших суперечливих питань.

Критику Мистецького українського руху підхопив його антагоніст Теодор Курпіта, який надрукував книгу шаржів і епіграм «Карикатури з літератури». Художньою відповіддю на «Дияболічні параболи» постала збірка «Буря в МУРі» учасниці руху Людмили Коваленко-Івченко. Проте ця дотепна літературна «війна» тривала недовго – незабаром відійшли у засвіти Леонід Мосендз і Юрій Клен, а МУР припинив своє існування.

У підрозділі 2. 2. «Леонід Мосендз і «Горотак-1»: еволюція поетичної манери» розглянуто еволюцію поетичної манери Леоніда Мосендза і його тексти, що увійшли до «Дияболічних парабол».

Внесок Леоніда Мосендза і Юрія Клена у збірку Порфирія Горотака кількісно неоднаковий. Життєпис містифікованого автора і поезії, серед яких «Гаємниця», «Ода до трактора», «Залізобетонна елегія», «Поеземахія», «Східняцьке фуріозо», «Пам'яті Сковороди», «Елітність», «Астральна fuga» належать Леонідові Мосендзу. Поетичний голос автора у «Дияболічних параболах» зазвучав оригінальніше, ніж у збірці «Зодіак».

Містифікований образ Порфирія Горотака, простакуватого мандрівника-поета, від імені якого Леонід Мосендз і Юрій Клен оприлюднили пародії на різні теми, піднято до рівня мислителя. Так само у своїй поетичній творчості еволюціонував і Леонід Мосендз: від переважно тенденційних ранніх поезій збірки «Зодіак» він виріс до майстра стилізації в «Дияболічних параболах». Так випадково вжита заради розваги маска, окрім ігрового азарту, викликала прагнення творити оригінальну лірику, в якій втілювалися головні погляди вже зрілого митця на життя і творчість, на літературний процес, на оточення української еміграції.

Той факт, що Леонід Мосендз написав до «Дияболічних парабол» менше творів, ніж Юрій Клен, призвів до неточностей на сторінках часопису «Українські вісті». Вже по смерті обох письменників в одній зі статей Юрія Клена названо одноосібним автором Порфирія Горотака. Невдовзі до редакції надійшло спростування від Арсена Шумовського, товариша Леоніда Мосендза, який завдяки збереженим листам довів, що Леонід Мосендз був ідейним натхненником містифікації, «Горотак-1». Тому правильно говорити про двох співавторів містифікації – Леоніда Мосендза і Юрія Клена.

У підрозділі 2. 3. «Художній експеримент Юрія Клена в містифікації “Порфирій Горотак”» проаналізовано внесок Юрія Клена у створення «Дияболічних парабол» Порфирія Горотака.

Принагідно до творчості Освальда Бурггардта, можна стверджувати, що його прагнення порушувати гострі проблеми в не притаманному для, сказати б, основного («неокласичного») стилю творчості втілювалося спершу в пародіях під псевдонімом Роксоляна Черленівна, а вже згодом – у творчості Порфирія Горотака.

З пародійною іпостассю Юрія Клена можна було ознайомитися зі сторінок сатиричного двотижневика «Комар/Їжак», що виходив у Мюнхені в 1946–1949 роках. Серед огрому різножанрових творів, підписаних псевдонімами, дослідницьку увагу привернула Роксоляна Черленівна. Ймовірно, що саме Юрій Клен наснажив збірку наскрізним мотивом мандрів, адже цей мотив пронизував й інші його твори, зокрема «Каравели» й «Попіл імперій». Мандрівні мотиви незрідка траплялись і у творчості Леоніда Мосендза, тож ця тема органічна для доробку обох авторів.

Проаналізувавши окремі твори Роксоляни Черленівни, можна помітити, що і на смисловому, і на формальному рівнях вони мають чимало спільного з майбутніми творами Порфирія Горотака (тематика, жанри, синтаксичні й лексичні ознаки текстів тощо). Тому Роксоляну Черленівну можна вважати втіленням сатиричної грані таланту Юрія Клена і прообразом Порфирія Горотака. Образ

Горотака зацікавив Юрія Клена незрівнянно більше, тому після появи містифікації Роксоляна Черленівна дедалі рідше з'являлася на сторінках еміграційних видань, передавши це право авторові «Дияболічних парабол». Хоча певний час ці два проекти Юрія Клена існували й функціонували паралельно.

Надати внутрішньої логіки збірці «Дияболічні параболі» співтворцям Порфирія Горотака вдалося, застосувавши наскрізний мотив – мотив мандрів. Відвідини різних країн спонукали ліричного героя пережити безліч пригод, ступити на багато незвіданих земель (Непал, Венеція, Китай, Джонстаун, Японія, Австралія, Конго, Рим, Індія, Корея, Смірна, Анкара, Німеччина, Австрія, Флорида, Гаваї та ін.), випробувати себе в численних іпостасях – від вигнанця до ідальго. Мотив мандрів і образ Горотака-мандрівника композиційно об'єднують чотири розділи збірки «Дияболічні параболі», надають їй цілісності і струнності.

У третьому розділі «“Дияболічні параболі” Порфирія Горотака – художня панорама життя української еміграції 1940-х років» збірку «Дияболічні параболі» проаналізовано на жанрово-тематичному і стильовому рівнях. Дослідницьку увагу було зосереджено на зв'язку віршів Порфирія Горотака із соціально-культурними проблемами таборів Ді-Пі.

Чотири частини збірки «Дияболічні параболі» об'єднує мотив мандрів. Подорожі ліричного героя, з одного боку, виконують структуротворчу функцію, оскільки витворюють композицію збірки. З іншого, сприяють кращому розумінню ідеї збірки – вічні пошуки пристанку без можливості повернутися додому притаманні життєпису Порфирія Горотака тією самою мірою, як і біографіям його авторів – Леоніда Мосендза і Юрія Клена. Невловима сутність Порфирія Горотака втілена на композиційному рівні завдяки мотиву мандрів, а на смисловому – завдяки мотивам «іншості». На це вплинули соціально-економічні обставини, за яких Ді-Пі, розчарувавшись у Європі і не в змозі повернутися на батьківщину, не мали під ногами того ґрунту, який могли б назвати домом.

У підрозділі 3. 1. «Художній автопортрет Порфирія Горотака» образ Порфирія Горотака розкрито завдяки вигаданій біографії, викладеній у передмові, яку написав Леонід Мосендз. Творчий автопортрет містифікованого образу прочитується й у поезіях збірки. Із них читач дізнається про предків Горотака, його юність, захоплення мистецтвом, мандри багатьма країнами, де він здобув малярський досвід і став поетом. Окрім проблеми значення мистецтва в житті людини, Порфирій Горотак осмислює цілком конкретні ситуації, що виникли в письменницькому еміграційному оточенні 1940-х років. У частині «Магалострофи іншим» вміщено кілька поезій (найпоказовіша з них – «Вірю й не вірю»), де іронічно мовиться про видатних постатей Мистецького українського руху – Івана Багряного, Юрія Шереха, Юрія Косача, Тодося Осьмачку, Василя Барку та інших. Поруч із мистецькими світоглядними проблемами, з приводу яких дискутували очільники МУРу і їхні опоненти, Порфирій Горотак ненав'язливо, але виразно порушує соціальні проблеми таборів Ді-Пі. Не вірячи, що Європа може стати прихистком для переміщених осіб і гарантувати їм безпеку й добробут, Горотак викриває ілюзії, пропонуючи шукати вихід самотужки і не покладатися ні на кого.

Аналіз збірки «Дияболічні параболи» показав, що містифікований автор «Дияболічних парабол» опиняється в різних культурних середовищах: його запрошують в Маньчжурію на посаду мандарина, пропонують залишитися при палаці махараджі, у Римі хочуть зробити кардиналом, проте Порфирій Горотак не затримується ніде – він із Токію мандрує до Тегерана, звідти – до Смірни, і врешті потрапляє до Європи, до таборів УНРРи. Не випадково у «Дияболічних параболах» повсякчас виринає образ Григорія Сковороди, мандрівника, якого «світ ловив і не спіймав». Відома сентенція обігрується і в збірці Порфирія Горотака, однак у контексті життєпису емігранта набуває іронічного звучання: Горотак зазнає пригод у всіх країнах світу, крім однієї – України. Він може стати королем, може стати малярем при дворі, але не може повернутися додому. Коли Порфирій Горотак говорить про Україну, то всі його маски зникають, і лишається єдина – маска вигнанця.

У «Дияболічних параболах» окреслена опозиція Схід–Захід. Європа переважно постає як простір, що морально пригнічує, при цьому екзотичні країни Азії наділені казковим флером фантазії, натхнення, вічної свободи. Такі порівняння не варто трактувати буквально: принагідно до Азії йдеться про казковий флер, яким здавна оповитий Схід, а не про його реалії. Натомість про Європу Порфирій Горотак говорить без прикрас, підкреслюючи цим невлаштованість побуту в таборах Ді-Пі, а головне – невизначеність, з якою зіткнулися українці на чужині.

У цьому підрозділі проаналізовано архів періодичного видання «Українські вісті» з 1945-го до 1948 р. з метою простежити зміну світогляду українських Ді-Пі в їхньому ставленні до національної ідентичності й сподіваннях на порятунок з боку Європи й Америки. Якщо в матеріалах за 1945–1946 р. статті про життя Ді-Пі в таборах сповнені романтичного пафосу й оптимістичних перспектив, то до 1948 р. приходять усвідомлення ілюзорності таких сподівань, оскільки для Європи Ді-Пі були проблемою, а англійська газета «Daily Mail» назвала Ді-Пі «соціальною хворобою».

Художня біографія Порфирія Горотака багато в чому повторила життєпис своїх літературних «батьків». Вигнанництво тяжіло над ним так само, як і над Леонідом Мосендзом, Юрієм Кленом і десятками інших митців, що опинилися в еміграції. Якби співтворцям Порфирія Горотака судилося прожити довше життя, то, ймовірно, що Горотак помандрував би з ними за океан і постав у новому спектрі творчих іпостасей.

Підрозділ 3. 2. «Поетика збірки “Дияболічні параболи”» окреслює жанрово-стильові риси збірки і її інтертекстуальні елементи.

На сторінках «Дияболічних парабол» натрапляємо на жанри, притаманні романтизму, – балади («Острівна балада», «Лейтенантська містерія»), елегії («Тирольська осінь», «Розлука», «Шабльон», «Ностальгія»), пісні («Лідійська пісня»). Порфирій Горотак вдається також до стилізації під екзотичні віршові розміри, зокрема «японські» катрени («Твої задзвонили струни...», «Сакури над Еддом», «Зів’яла мімоза у вазі»). Прикметно те, що деякі жанри автор пародіює, відтак з’являються пародії на елегії («Залізобетонна елегія», «Елегія собі»), на пісні («Пияцька пісня») тощо. Таке перелицювання жанрів стосується і стилізацій під

інші стилі, приміром, класицизм, романтизм. Поруч із виконаними згідно з жанровими канонами класицизму поезіями «Наслідування Горація», «Індостанський гімн» з'являються пародії на класицизм – антиода «Ода до трактора», антисонет «Давид» та інші.

Збірка «Дияболічні параболи» насичена інтертекстуальними елементами – і це не дивно, враховуючи, що і Леонід Мосендз, і особливо Юрій Клен у своїй творчості переосмислювали відомі тексти світової літератури. Пильна увага до античних джерел, Біблії, творчості класиків і сучасників перейшла до спадку містифікованого Порфирія Горотака. Проте, на відміну від своїх «батьків», Порфирій Горотак інтерпретує класику в бурлескному дусі, змінюючи акценти. Наприклад, у сонеті «Давид», попри очікування старозавітної історії про мудрого царя, автор пише про німецького діда, який ні на що не здатен. Своєрідно переосмислює і старозавітну легенду про Лота і його дочок, Горацієву «Оду до Левконої» та інші тексти. Звертається Порфирій Горотак і до творів Леоніда Мосендза і Юрія Клена – і теж пародіює їх. Очима пародиста дивиться Горотак не тільки на творчі почерки письменників чи на жанри, а й на стилі й течії – у текстах «Дияболічних парабол» він пародіює, наприклад, романтизм і «неокласику».

У **Висновках** викладено результати дослідження відповідно до поставлених завдань.

У дисертації доведено, що Порфирій Горотак за всім жанровими ознаками – літературна містифікація, а не спільний псевдонім Леоніда Мосендза і Юрія Клена. Цю тезу потверджує подвійна творчість письменників, які створили образ, біографію, надрукували окремі поезії в тогочасній еміграційній періодиці й видали збірку під іменем вигаданого персонажа. Запропоноване в дисертації визначення, згідно з яким містифікація – це не тільки художній твір, а й цілісність етапів задуму, рецепції, розвінчання тощо, актуалізує роль контексту в розумінні аналізованого явища, а також визначає важливість прийомів стилізації й пародії в настанові на притаманну містифікації полідіалогічність.

Дослідження потверджує, що до містифікацій автори можуть вдаватися на підставі різних мотивів, які безпосередньо впливають на функції містифікацій. Запропоновано класифікацію найвідоміших українських містифікацій за функціями, серед яких – міфотворча, конспіративна, заміщення, терапевтична, трансформації текстуального простору, випробування нових художніх орієнтирів засобами пародії і гри, провокативна. Порфирій Горотак поєднує терапевтичну функцію (як спосіб подолання соціально-культурного відчуження, якого співавтори зазнали на еміграції), провокативну і функцію випробування нових художніх орієнтирів засобами пародії і гри (реакція на шляхи розвитку літератури, що їх пропонував МУР). Отже, Порфирій Горотак – ігрова містифікація, що постала з розіграшу і функціонувала як розіграш, однак при тому мала літературні завдання.

Естетично-світоглядними передумовами появи Порфирія Горотака були суперечливі тенденції Мистецького українського руху, що стосувалися окреслення вектора розвитку літератури на теренах еміграції, як-от: критика «неокласики», концепція «національно-органічних стилів» Юрія Шереха, «концепція великої

літератури» Уласа Самчука, прагнення до елітарності й водночас нерідке надання статусу учасника руху авторам низькопробних творів та ін.

Творчість Порфирія Горотака вплинула на розвиток літературного процесу періоду Ді-Пі і стала завершальним етапом діяльності Мистецького українського руху, в пародійній формі переосмислила кризові явища об'єднання. Містифікації, як і пародії, виникають тоді, коли певне явище вичерпує себе й більше не розвивається, тому образ Порфирія Горотака можна вважати художнім підсумком діяльності МУРу як феномену, що відбувся.

Водночас Порфирій Горотак інспірував письменників на творення нових містифікацій і пародій. «Веселою і дотепною війною» Юрій Шерех назвав тексти, створені як реакція на «Дияболічні параболи». Насамперед ідеться про збірку Людмили Коваленко-Івченко «Буря в МУРі», що стала «на захист» МУРу, і «Карикатури з літератури» Теодора Курпіти, де були надруковані шаржі й епіграми на відомих письменників (серед них – і Леонід Мосендз, і Юрій Клен). Проте на відміну від доволі гострої сатири на МУР з уст Теодора Курпіти, гумор Порфирія Горотака був беззлобним і охоплював значно ширший тематичний спектр. Відомими в еміграційній літературі стали пародії Бориса Грибінського й Ігоря Качуровського, що постали в масках Свирида Ломачки і Хведосія Чички. Прихильно оцінюючи творчість Порфирія Горотака, Ігор Качуровський перейняв деякі особливості «Дияболічних парабол» для свого Хведосія Чички. Деякі твори Порфирія Горотака набули нової актуальності уже після наступної хвилі еміграції – приміром, вірш «Вона мене зустріла коло моря» пародіював Іван Евентуальний на сторінках аргентинських «Порогів».

Леонід Мосендз і Юрій Клен взяли різну участь у кількісному наповненні «Дияболічних парабол». Леонід Мосендз написав передмову до збірки, а також вірші «Таємниця», «Ода до трактора», «Залізобетонна елегія», «Поеземахія», «Східняцьке фуріозо», «Пам'яті Сквороди», «Елітність», «Астральна fuga». Саме Леонід Мосендз від імені Порфирія Горотака надрукував у журналі «Арка» «Хінські катрени епохи Т'анг». Решта текстів належать Юрію Клену, і саме з його іменем часто хибно пов'язують функціонування містифікації. Наприклад, часопис «Українські вісті» уже по смерті Юрія Клена й Леоніда Мосендза цитував твори Порфирія Горотака, підписуючи їх «П. Горотак-Клен». Мирон Левицький, хоч і планував взяти участь у розробленні містифікації, у підсумку написав до «Дияболічних парабол» дві поезії, що не дає підстав називати його співавтором.

Тексти, що увійшли до «Дияболічних парабол», – різножанрові, різнотемні. У межах збірки можна натрапити на сонети, оди, елегії, балади, присвяти, містерії, однак найбільше в ній пародійних поезій. Порфирій Горотак пародіює як стильові тенденції (романтизм, «неокласику», соцреалізм), так і глузує з доробку окремих письменників і критиків, згадуючи Тодосю Осьмачку, Івана Багряного, Юрія Косача, Володимира Державина, Юрія Шереха та ін. Варто сказати, що поезії збірки – різного поетичного рівня: одні написані у високомистецькій оригінальній формі, деякі ж свідомо стилізовані під спроби графоманів – за спогадами сучасників, зокрема Дмитра Чижевського, який назвав графоманів «вчителями» Порфирія Горотака, Юрій Клен умисно досліджував малохудожні твори і навіть збирав їх. У

такий спосіб пізніше автори Порфирія Горотака представили багатовимірність літературного світу і висміювали тих, хто прагне до нього увійти з малоестетичним доробком.

Назагал збірка справляє враження іронічного життєпису митця, який опинився поза батьківщиною й шукає свого прихистку на територіях чужих країн. Попри те, у збірці порушено багато соціальних проблем, з якими зіткнулися українські емігранти у таборах Ді-Пі, як-от: невлаштованість побуту, світоглядна дезорієнтація, культурна ізоляція тощо. Порфирій Горотак ненав'язливо, але виразно порушує соціальні проблеми таборів Ді-Пі. Не вірячи, що Європа може стати пристанком для переміщених осіб на довгий час і гарантувати їм безпеку і добробут, він розвінчує ілюзії, пропонуючи шукати вихід самотужки і не покладатися ні на кого. Частково погляди Порфирія Горотака перегукуються з документальними свідченнями, що були опубліковані в газеті «Українські вісті», яка по праву є хронікою життя Ді-Пі.

Таким чином, можна стверджувати, що «Дияболічні параболи» Порфирія Горотака стали яскравою сторінкою розвитку української пародії, продемонструвавши багатогранність і суперечливість життя української інтелігенції на еміграційних теренах.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях:

1. Синьоок Т. М. Від містифікації – до псевдоніма: образи Кобзаря Дармограя й Порфирія Горотака / Тетяна Синьоок // Шевченкознавчі студії. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015. – Вип.18. – С. 658–665.
2. Синьоок Т. М. Ігрова функція літературної містифікації «Порфирій Горотак» Леоніда Мосендза і Юрія Клена / Тетяна Синьоок // Літературознавчі студії. – Вип. 43. – Ч. 2. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. – С. 210–215.
3. Синьоок Т. М. Кого висміював Порфирій Горотак? / Тетяна Синьоок // Літературознавчі студії. – Вип. 44. – Ч.2. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. – С.188–196.
4. Синьоок Т. М. Леонід Мосендз-поет і «Горотак-1»: еволюція поетичної манери / Тетяна Синьоок // Літературознавчі студії. – Вип. 42. – Ч. 2. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – С. 279–285.
5. Шкарлута (Синьоок) Т. М. Між Сціллою УНРРи і Харібдою СРСР: життя Ді-Пі на сторінках «Дияболічних парабол» Порфирія Горотака / Шкарлута (Синьоок) Тетяна // *Studia metodologica*. – Вип. 41. – Тернопіль, 2016. – С. 58–62.
6. Синьоок Т. М. Творчі подорожі Юрія Клена: від «Каравел» до «Дияболічних парабол» Юрія Клена / Тетяна Синьоок // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – Вип. 26. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. – С. 18–20.
7. Шкарлута (Синьоок) Т. М. Пародіювання романтизму в «Дияболічних параболах» Порфирія Горотака / Тетяна Шкарлута (Синьоок) // Науковий

- вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: збірник наукових праць. – № 2, листоп. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016.
8. Шкарлута (Синьоок) Т. М. Функції містифікацій в історії української літератури / Тетяна Шкарлута (Синьоок) // Літературознавчі студії. – Вип. 46 – К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. – С. 334–346.
 9. Syniook T. Roksolana Cherlenivna of Yuriy Klen as the precursor of Porfyriy Horotak / Tetiana Syniook // Spheres of Culture. – Vol. XI. – Lublin: Ingvarr, 2015. – P. 159–166.

АНОТАЦІЯ

Шкарлута (Синьоок) Т. М. Містифікація Порфирій Горотак в еміграційному літературному процесі 1940-х років. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10. 01. 01 – українська література. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН України, Київ, 2017.

Дисертація присвячена дослідженню літературної містифікації «Порфирій Горотак» Леоніда Мосендза і Юрія Клена, осмисленню її значення в літературному еміграційному процесі 1940-х років.

У трьох розділах дисертації розглянуто жанрові особливості літературних містифікацій, функціональне призначення Порфирія Горотака в контексті найвідоміших містифікацій в історії української літератури, а також обставини появи, побутування й роль збірки «Дияболічні параболи» в дискусії довкола Мистецького українського руху. Порфирій Горотак – ігрова містифікація, що мала на меті розіграш. Водночас співавтори містифікації Леонід Мосендз і Юрій Клен представили своє бачення хитких сторін тогочасного літературного процесу. При цьому провокативний містифікований образ митця-мандрівника виконував терапевтичну функцію подолання соціально-культурної ізоляції, якої зазнали українські письменники в таборах Ді-Пі. У роботі вперше окреслено значення містифікації «Порфирій Горотак» для розвитку літературного процесу періоду Ді-Пі; простежено творчий почерк кожного зі співавторів у текстах збірки «Дияболічні параболи», досліджено позалітературні впливи на формування життєпису містифікованого образу, запропоновано класифікацію містифікацій в українській літературі за функціями; використано архіви видання «Українські вісті» для визначення обставин функціонування аналізованої містифікації. В дисертації удосконалено визначення поняття літературної містифікації з наголосом на важливості контексту під час дослідження окремих містифікацій; комплексний підхід до аналізу поезики збірки «Дияболічні параболи». Подальшого розвитку набуло вивчення інтертекстуальних мотивів

в еміграційній літературі; уточнення обставин дискусії щодо шляхів розвитку літератури періоду Ді-Пі.

Ключові слова: містифікація, пародія, еміграція, Ді-Пі, мандрівні мотиви, стилізація.

АННОТАЦИЯ

Шкарлуга (Синеок) Т. Н. Мистификация «Порфирий Горотак» в эмиграционном литературном процессе 1940-х годов. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10. 01. 01 – украинская литература. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко МОН Украины, Киев, 2017.

Диссертация посвящена исследованию литературной мистификации «Порфирий Горотак» Леонида Мосендза и Юрия Клена, осмыслению ее значения в эмиграционном литературном процессе 1940-х годов. В трех разделах диссертации рассмотрены жанровые особенности литературных мистификаций, функциональное назначение Порфирия Горотака в контексте самых известных мистификаций в истории украинской литературы, а также обстоятельства появления и роль сборника «Диаболические параболы» в литературно-мировоззренческих дискуссиях этого периода. Порфирий Горотак – игровая мистификация, созданная с целью розыграша. В то же время соавторы мистификации Леонид Мосендз и Юрий Клен представили свое видение шатких сторон литературного процесса. При этом провокационный мистифицированный образ художника-путешественника выполнил терапевтическую функцию преодоления социально-культурной изоляции, которой подверглись украинские писатели в лагерях Ди-Пи.

Сборник Порфирия Горотака «Диаболические параболы» освещает особенности жизни Ди-Пи, повествует о быте «перемещенных лиц» и их тяжелом мировоззренческом выборе между возвращением на родину и спасением за ее пределами.

Ключевые слова: мистификация, пародия, эмиграция, Ди-Пи, мотивы странствий, стилізація.

SUMMARY

Shkarluta (Syniook) T. M. Hoax «Porphyry Horotak» in literary emigration process of the 1940s. – Manuscript.

Thesis for a Candidate degree in Philology. Specialty 10. 01. 01. – The Ukrainian literature. – Taras Shevchenko National University of Kyiv of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2017.

The thesis is devoted to the study of literary hoax Porphyry Horotak, created by Leonid Mosendz and Yuriy Klen in 1946 in Austria. The research focuses on literary hoax, considering its importance in the literary emigration process during the 1940s.

Special attention is devoted to the issue, that Porphyry Horotak for all genre peculiarities is a literary hoax, not a common pseudonym of Leonid Mosendz and Yuriy Klen. In support of this definition it is claimed that there took place the dual creative process of making the image, its biography and then publishing a collection of poems under the fake name.

The research confirms that the authors of literary hoaxes can be intended by the motives, which directly affect the functions of mystification. The thesis suggests a classification of the most famous Ukrainian hoaxes by functions. There are functions of myth-creating, conspiracy, replacement as well as therapeutic, provocative function, the function of transformation of textual space, testing a new artistic orientations function etc. Porphyry Horotak combines therapeutic function (as a way of overcoming social and cultural exclusion), provocative function and function of testing of new artistic orientation by means of joke and game. Thus Porphyry Horotak is the game hoax that emerged from the incident and functioned as a joke simultaneously doing some literary tasks. Porphyry Horotak in his parodies criticized contradictory tendencies in Art Ukrainian movement like criticism of «neo-classical» concept, «the national organic style» by Yuriy Sherekh, «the concept of great literature» by Ulas Samchuk etc.

The three sections of the dissertation discuss the genre features of literary hoaxes and functions of Porphyry Horotak in the context of the most famous hoaxes in the history of the Ukrainian literature. The collection of poems named «The Diabolic Parables» illuminates the features of D.-P. life, tells about the life of «displaced persons» and their difficult choice between repatriation and salvation beyond. Rich intertextual elements of the collection became a new stage in the development of literary parody and led to the emergence of other hoaxes and parodies of the territory of emigration.

Keywords: *hoax, parody, emigration, D.-P., wandering motives, stylization.*